

operative technique. Author draws the conclusion that in American and European classical and neoclassical systems information about application and composition of operative technique is more opened. At the same time other systems (European Post-socialistic, Socialistic, Muslim, Traditional Customary) gravitate to introduction of access restrictions to similar information. Also exactly touches and grant permission on work with such technique to the persons which are not the subjects of law-enforcement activity. It is suggested to activate development of the domestic special software, which would be used during realization of operative-technical measures within the framework of police departments cooperation and also representatives of scientific and educational establishments of the MIA system of Ukraine.

Key words: *operative and search activity, operative-technical resources, foreign experience, law enforcement authorities, comparative analysis.*

УДК 347.948.2

**І.В. Пуріг,
В.В. Самсонова**

ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРАДІЖОК НА ТЕРИТОРІЇ САДІВНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВ І ДАЧНИХ КООПЕРАТИВІВ

Досліджено поняття слідчого експерименту та його види, що проводяться при розслідуванні крадіжок, вчинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів. Розглянуто організаційні й тактичні особливості слідчої дії, визначено тактичні помилки, що виникають при її проведенні та окреслено шляхи вдосконалення організації і тактики проведення слідчого експерименту при розслідуванні крадіжок, вчинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів.

Ключові слова: *садівницькі товариства і дачні кооперативи, слідчий експеримент, тактичні прийоми.*

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 240 КПК України «з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, слідчий, прокурор має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань». Наведене є визначенням слідчого експерименту та пропонується також багато науковцями. Зазначена слідча (розшукова) дія відіграє значну роль у доказуванні за кримінальним провадженням. Водночас вона є досить складною в організаційному і тактичному аспектах, що вимагає з боку слідчого значних зусиль щодо її підготовки та проведення. Тактичні основи слідчого експерименту достатньо розроблені в криміналістиці, однак особливості проведення цієї слідчої дії при розслідуванні крадіжок, вчинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів висвітлено недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальна тактика слідчого експерименту досить повно висвітлена вченими-криміналістами та процесуалістами в криміналістичній літературі. Вагомий внесок у розробку наукових основ слідчого експерименту внесли відомі вчені, зокрема, Л.Є. Ароцкер, В.П. Бахін, Р.С. Белкін, П.Д. Біленчук, О.М. Васильєв, Ф.В. Глазирін, В.Г. Гончаренко, Н.І. Гуковська, Д.Д. Заяць, В.О. Коновалова, В.С. Кузьмічов, В.К. Лисиченко, Є.Д. Лук'янчиков, В.Г. Лукашевич, С.І. Новиков, І.Ф. Пантелєєв, М.В. Салтєвський, Л.А. Соя-Серко, С.М. Стахівський, В.М. Стратонов, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова, П.В. Цимбал, С.А. Шейфер, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков та багато інших. Значущість проведених наукових досліджень беззаперечна, оскільки ця слідча (розшукова) дія нерідко застосовується у правоохоронній практиці та є розповсюдженим способом збирання доказів.

Формування цілей. Метою статті є розробка організаційних і тактичних основ проведення слідчого експерименту при розслідуванні крадіжок, вчинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів.

Виклад основного матеріалу. Залежно від мети і завдань розрізняють такі види слідчого експерименту: зі встановлення можливості здійснення особою якої-небудь дії у певних умовах; зі встановлення можливості спостереження або сприйняття певного факту або явища; зі встановлення наявності або відсутності в конкретній особі спеціальних та професійних (у тому числі й злочинних) знань, умінь та навичок; зі встановлення можливості існування якого-небудь факту, явища або події; зі встановлення можливості учинення особою тих або інших дій за визначений час; зі встановлення механізму злочинної події чи окремих її елементів; зі встановлення меж поінформованості або неозібзаності особи про факти, що цікавлять слідство.

Під час розслідування крадіжок, вчинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів, за результатами нашого дослідження, частіше за все проводяться такі види слідчого експерименту:

- зі встановлення механізму злочинної події чи окремих її елементів (у 54 % кримінальних проваджень);
- із можливості вчинення певних дій: перелізти через огорожу, піднятися на певну висоту, проникнути в приміщення через обмежений простір, перенести певну кількість предметів на встановлену відстань тощо (34 %);
- зі встановлення можливості спостереження або сприйняття певного факту, явища: побачити дії або почути звуки (удару, свердлення, розпилу) на визначеній відстані в різних умовах освітлення тощо (31 %);
- із встановлення наявності або відсутності в конкретній особі професійних навичок, в основному можливості відкриття чи зламу запірних пристроїв (6 %).

Дуже рідко можуть проводитись експерименти щодо встановлення можливості існування якого-небудь факту, явища. Наприклад, в окремих кримінальних провадженнях встановлювалася можливість прийняття та

відправлення у межах території садівницького товариства сигналу мобільного телефону.

Узагальнення матеріалів кримінальних проваджень за розглядуваною категорією злочинів свідчить, що слідчі не завжди проводять аналізовану слідчу (розшукову) дію, навіть коли є така можливість. Таке становище пояснюється певною складністю її проведення, як в організаційному і тактичному аспектах, так і з точки зору матеріально-технічного забезпечення. За матеріалами дослідження, проведеного В. А. Очеретяним, слідчі відмовляються від проведення слідчого експерименту, обумовлюючи своє рішення такими причинами: тривалістю проведення слідчого експерименту – 79% опитаних слідчих; складністю проведення слідчої дії – 64%; необхідністю залучення значної кількості учасників для проведення експериментальних випробувань – 58%; можливістю організації втечі підозрюваного під час проведення дослідів або випробувань – 21%; можливістю негативного впливу на сумлінного учасника кримінального процесу або передачі важливої інформації іншим злочинцям, які невстановлені слідством – 12%; складністю оформлення ходу й результатів проведення слідчого експерименту – 9%; інші чинники (зокрема, необхідність доставлення підозрюваного зі слідчого ізолятора, пошуку транспортного засобу для виїзду на місце події, повернення злочинця до місця його утримання тощо) – 6 % [1, с. 21]. На наш погляд, зазначені чинники не повинні впливати на рішення слідчого щодо відмови від проведення слідчого експерименту, оскільки результати слідчої дії є частиною доказової бази, а нехтувати зайвими доказами при розслідуванні не можна. Вказане значною мірою впливає на результативність досудового слідства в цілому.

Для успішного проведення слідчого експерименту необхідна ретельна його підготовка. На думку В. Ю. Шепітько, підготовка до проведення слідчого експерименту охоплює такі дії:

а) до провадження слідчого експерименту: визначення завдань слідчої дії; визначення місця і часу її провадження; визначення змісту дослідів та їх послідовності; підготовка науково-технічних засобів; визначення учасників слідчої дії та допоміжного персоналу; у складних випадках складання письмового плану експерименту;

б) на місці проведення експерименту: здійснення перевірки відповідності обстановки і умов тим, що мали місце, коли відбувалася подія; перевірка наявності реквізиту для проведення дослідів; проведення реконструкції обстановки місця події; здійснення інструктажу учасників експерименту про зміст дослідів та тих дій, які вони мають виконати; забезпечення охорони місця, де проводиться слідчий експеримент; вжиття заходів, що забезпечують безпеку учасників слідчої дії [2, с. 351-352].

К. О. Чаплинський також зазначає, що підготовчі заходи до проведення слідчого експерименту необхідно проводити в два етапи: до виїзду на місце проведення експерименту (попередній); на місці його проведення (наступний), але учений децю розширює перелік дій слідчого на кожному з етапів. На його думку, до виїзду на місце проведення слідчого експерименту необхідно прове-

сти такі організаційно-підготовчі заходи: вивчити матеріали кримінального провадження; прийняти рішення про проведення слідчого експерименту; визначити мету експерименту та факти, що підлягають перевірці; визначити завдання та способи перевірки експериментальних дій (випробувань); за необхідності провести додатковий або повторний допит особи, чій показання будуть перевірятися; отримати добровільну згоду підозрюваного, потерпілого або свідка на участь у слідчій (розшуковій) дії та встановити її ставлення до цього заходу; встановити мотиви погодження підозрюваних на участь у експерименті; попередньо ознайомитися (за необхідністю) з місцем проведення слідчого експерименту; визначити найсприятливіше місце, час та умови слідчого експерименту, які максимально повинні бути наближені до обстановки, що перевіряється; підготовка предметів, що будуть використовуватися під час проведення експерименту; підібрати склад учасників слідчої дії та визначити функції кожного з них; визначити зміст і черговість проведення слідчого експерименту; за необхідністю здійснити реконструкцію обстановки в цілому або окремих об'єктів; підготувати об'єкти, що необхідні для проведення дослідницьких випробувань, завчасно продумати доставку зазначених об'єктів до місця експерименту та перевірити їх стан; визначити та підготувати необхідні науково-технічні засоби, транспорт, засоби зв'язку; за необхідністю ознайомитися зі спеціальною літературою або отримати консультації спеціалістів з метою набуття відповідних спеціальних знань і навичок; скласти письмовий план проведення слідчої (розшукової) дії.

На місці проведення експериментальних дій слідчий повинен здійснити такі організаційні заходи: попередньо оглянути місце дослідницьких дій, встановити зміни, що відбулися до проведення слідчої дії, організувати охорону місця проведення слідчого експерименту та гарантувати безпеку його учасникам; зафіксувати обстановку, в якій будуть відбуватися дослідницькі випробування; видалити з місця проведення слідчої дії усіх сторонніх осіб, які не мають безпосереднього стосунку до експерименту; перевірити відповідність (схожість) умов слідчого експерименту з тими, у яких відбувалася подія, що підлягає перевірці; за необхідності провести нову реконструкцію обстановки; роз'яснити усім учасникам слідчого експерименту їхні права та обов'язки; провести інструктивну нараду серед усіх учасників слідчої дії (зокрема, роз'яснити мету та зміст досліджень, порядок проведення експериментальних дій, обов'язки учасників, попередити про неприпустимість розголошення даних слідчого експерименту тощо); визначити засоби фіксації слідчої дії та способи зв'язку між учасниками слідчого експерименту; визначити порядок проведення експерименту [3, с. 435-437].

Після проведення організаційно-підготовчих заходів слідчий переходить до робочого етапу слідчого експерименту. Узагальнення думок науковців дозволяє визначити основні тактичні прийоми проведення такої слідчої (розшукової) дії: 1) проведення слідчого експерименту в умовах (обстановці), максимально наближеній до тієї, у якій відбувалася подія, факт або явище; 2) використання під час слідчого експерименту тих же знарядь, засобів і предметів, які

використовувалися під час вчинення злочину; 3) неодноразове повторення однорідних випробувань зі змінами умов експериментів; 4) розбиття експериментів на стадії та поетапне їх проведення; 5) оптимальне обмеження кількості учасників слідчого експерименту; 6) проведення експериментальних дослідів чи випробувань з кожним підозрюваним окремо; 7) підтримання психологічного контакту з учасниками слідчого експерименту; 8) спостереження за поведінкою (діями) осіб, за участю яких проводяться досліди чи випробування; 9) зіставлення дій, які відтворює особа під час слідчого експерименту, з реальною обстановкою на місці та надання можливості свідкові, потерпілому чи підозрюваному пояснити розбіжності, якщо такі є.

Розглянемо основні організаційно-тактичні прийоми підготовки та проведення слідчого експерименту під час розслідування крадіжок, вчинених на території садівницьких товариств і дачних кооперативів. Найбільш складним для реалізації є група тактичних прийомів, пов'язаних з реконструкцією обстановки. Важливо так реконструювати обстановку, щоб вона максимально була наближена до реальної. Реконструкція обстановки досягається розташуванням предметів на місці події в тому вигляді й у тому порядку, в якому вони перебували в момент вчинення злочину, а також використанням, за можливості, тих самих предметів, що застосовувалися при вчиненні крадіжки. Межі реконструкції обстановки визначаються наявністю необхідних предметів, станом місця події та змістом самих дослідів. Важливо, щоб реконструкція обстановки не полегшувала здійснення експериментальних дій і не створювала складності при проведенні експерименту.

Для проведення експериментів, як зазначалося раніше, потрібно мати такі ж знаряддя, що використовувалися під час вчинення злочину. При проведенні експериментів зі встановлення можливості: вчинення зламу певним інструментом, перевезення викрадених речей певним транспортом (коляски, тачки, вози, велосипеди, автотранспортні засоби), переміщення викрадених предметів через отвір встановлених розмірів тощо бажано мати ті ж самі предмети, що використовувалися злочинцем. Але ці предмети, як правило, слугують речовими доказами в кримінальному провадженні й при їх використанні виникають певні проблеми. Вважаємо допустимим використання таких об'єктів лише за певних умов:

- якщо їх замінити неможливо взагалі або є передбачення, що це призведе до негативних наслідків чи невірогідності результатів експерименту;
- використання їх при дослідах не повинно призвести до їх пошкодження або знищення;
- проведено всі необхідні експертні дослідження з означеними предметами, пов'язані з вилученням на їх поверхні слідів злочину або ідентифікацією їх як слідоутворюючих об'єктів.

Коли можлива заміна речових доказів на об'єкти, схожі з ними без суттєвого впливу на результати експериментів, це потрібно робити досягаючи максимальної схожості. У такому випадку при оцінці результатів слідчого

експерименту необхідно враховувати ступінь відмінностей експериментальних дій і досліджуваної події.

Максимальна схожість умов проведення слідчого експерименту з умовами, у яких вчинявся злочин, досягається проведенням експерименту на тому ж місці, при таких же погодних умовах, у тій же послідовності. З дотриманням цієї умови виникають проблеми, коли з моменту вчинення крадіжки пройшов значний відрізок часу. Наприклад, потрібно перевірити можливість перевезення на тачці викрадених речей на певну відстань у визначений проміжок часу. При цьому встановлено, що злочинна подія відбувалася взимку на снігу в морозну погоду, а експеримент потрібно провести літом. У такому випадку можливо проведення експерименту, але з урахуванням змінених умов та використання спеціальних знань фахівців, які зможуть точніше вирахувати поправки на змінені умови. Або ж, залежно від ситуації, потрібно відмовитися від проведення експерименту та замінити його іншими слідчими діями.

Слідчий експеримент проводиться у тих самих умовах освітлення, що і злочинна подія. Перш за все, це стосується перевірки можливості бачити на певній відстані. Для цього необхідно не тільки використовувати такі ж джерела світла, а й розташовувати їх таким же чином, як і при вчиненні крадіжки. Також треба звертати увагу на природні джерела світла. Крадіжки з дачних ділянок часто вчинюються у вечірні та нічні часи. При цьому потрібно враховувати, що темніє раніше взимку, ніж влітку, зимовою ніччю та у повню значно видніше, ніж восени та при місячному сяйві.

За кримінальними провадженнями досліджуваної категорії злочинів часто виникає потреба дотримуватися збереження темпу проведених дослідів з темпами справжньої події. Цей тактичний прийом застосовується, щоб забезпечити подібність часових характеристик, тривалості дій крадія. Наприклад, для перевірки можливості вчинити певні дії за певний проміжок часу або подолати певну відстань за конкретний час. Так, при розслідуванні крадіжки було встановлено, що підозрюваний М. заволодів курткой з документами та гаманцем з грошима, що знаходились у кімнаті будинку та зник за огорожею у той час, коли господар пішов зачиняти підсобне приміщення, що розташовувалось у дальній частині дачної ділянки на відстані двадцяти метрів від будинку. При проведенні експерименту слідчий впевнився в можливості здійснення цих дій у короткий проміжок часу.

Важливим тактичним прийомом є також багаторазовість проведення однорідних експериментів. «З метою виключення випадкових результатів, - зазначає М. Г. Шурухов, - забезпечення достовірності й наочності, дослідницькі дії необхідно здійснювати неодноразово. Число повторень визначається залежно від настання стабільних, закономірних результатів; при цьому не має значення, позитивний або негативний результат буде отримано» [4, с. 80].

Поетапне проведення експериментів залежить від послідовності дій злочинців на місці події. Так, при розслідуванні викрадення металевих предметів з дачних ділянок з метою здачі їх на металобрухт група в складі трьох осіб взимку протягом дня ходили по ділянках, збирали знайдені на них металеві

предмети й відносили їх на узбіччя. Після цього за домовленістю зі сторожем на територію кооперативу заїжджав автомобіль і злочинці завантажували в нього задалегідь принесений на узбіччя дороги метал. Загалом металеві предмети було вивезено з вісімнадцяти дачних ділянок. Проводячи слідчий експеримент, слідчий розбив його на етапи: принесення металевих виробів, під'їзд автомобілю за вказаним напрямом руху, завантаження металу на кожній з ділянок, виїзд з місця вчинення злочину. Такі умови проведення експерименту дозволили чітко усвідомити послідовність дій злочинців, кількість обкрадених дачних ділянок, можливості автотранспорту та послідовність його переміщення територією дачного кооперативу.

Забезпечення безпеки учасників слідчого експерименту дуже важлива умова проведення, оскільки достатня кількість випадків проникнення в дачні будинки відбувається через дах або верхні поверхи будинків: відкриті вікна, лоджії, балкони. На наш погляд, у таких випадках можливо проведення слідчого експерименту з метою встановлення можливостей особи підозрюваного влізти на певну висоту, але за умови забезпечення його безпеки. Це може бути досягнуто, наприклад, шляхом одягання на нього тросів, що страхують від падіння.

Незважаючи на значну кількість наукових праць і методичних рекомендацій з проведення слідчого експерименту, у практиці розслідування кримінальних правопорушень трапляються помилки з боку слідчого під час проведення слідчої (розшукової) дії. Узагальнення матеріалів кримінальних проваджень та даних опитування працівників прокуратури і слідчих ОВС дозволили В. А. Очеретяному визначити тактичні помилки, що допускаються слідчими під час проведення слідчого експерименту: невстановлення психологічного контакту з особою, за участі якої проводяться експериментальні дії (випробування) – 53 %; неякісне створення умов (обстановки), які максимально наближені до тих, у яких відбувалася подія (дія), факт або явище – 47 %; відсутність науково-технічних засобів фіксації слідчого експерименту – 42 %; невикористання під час експерименту тих же знарядь, засобів і предметів, які використовувалися під час вчинення злочину – 31 %; неякісний добір учасників експериментальних дослідів (випробувань) – 29 %; несвочасне проведення слідчого експерименту – 23 %; порушення вимог щодо підбору понять – 18 %; відсутність єдиного керівництва слідчою дією – 7 %; ігнорування оперативно-розшукової інформації – 5 % [1, с. 149]. Наведені дані значною мірою підтверджуються й проведеними нами дослідженнями.

Висновки. Слідчий експеримент при розслідуванні крадіжок з території садівницьких товариств і дачних кооперативів має велике значення для розслідування. Його проведення дозволяє вирішити багато завдань, пов'язаних з формуванням доказової бази, перевіркою існуючих та отриманням нових доказів, але за умови дотримання слідчими норм законодавства і тактичних рекомендацій з його проведення. Розробка тактичних рекомендацій проведення окремих видів експерименту при розслідуванні крадіжок з території садівницьких товариств і дачних кооперативів є перспективним напрямом подальших наукових пошуків.

Використані джерела:

1. Очеретяний В. А. Організація і тактика проведення слідчого експерименту: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / В. А. Очеретяний. – Дніпропетровськ, 2015. – 218 с.
2. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) : монографія / Валерій Юрійович Шепітько. – Харків : Харків юридичний, 2007. – 432 с.
3. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій: монограф. / Чаплинський К. О. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛПД, 2010. – 560 с.
4. Шурухнов Н.Г. Расследование краж : Практическое пособие / Н.Г. Шурухнов. – М.: Юристъ, 1999. – 112 с.

Пирог И. В., Самсонова В. В. Организация и тактика следственного эксперимента при расследовании краж на территории садоводческих товариществ и дачных кооперативов

Рассмотрено понятия следственного эксперимента и его виды, которые проводятся при расследовании краж, совершенных на территории садоводческих обществ и дачных кооперативов. Разработаны организационные и тактические особенности следственного действия, определены тактические ошибки, которые возникают при его проведении и намечены пути усовершенствования организации и тактики проведения следственного эксперимента при расследовании краж, совершенных на территории садоводческих обществ и дачных кооперативов.

Ключевые слова: *садоводческие общества и дачные кооперативы, следственный эксперимент, обстановка совершения преступления*

Pyrig I. V., Samsonova V. V. Organization and tactics of inquisitional experiment at investigation of thefts on territory of gardening associations and suburban cooperative stores.

The concept of inquisitional experiment is examined in the article, as one of important for finishing telling inquisitional actions, that is conducted with the aim of verification clarifications of information, that matter for establishment of circumstances of criminal offence. The types of inquisitional experiment, that is conducted at investigation of thefts, perfect on territory societies of gardener and suburban cooperative stores, are certain. Attention is concentrated on the organizational and tactical features of preparation to realization of inquisitional action and working stage.

Tactical receptions that are most effective at investigation of this category of crimes are certain. Attention applies on the most difficult in realization tactical receptions, related to the reconstruction of situation and observance of maximal likeness of terms of realization of inquisitional experiment with terms in that committed crime. Also researches must take place on the same place, at the same weather terms and illumination, in the same order there were events in that. Tactical errors, that arise up during her realization and the ways of perfection of organization and tactics of realization of inquisitional experiment are

outlined at investigation of thefts, perfect on territory societies of gardener and suburban cooperative stores, are certain.

Key words: *societies of gardener and suburban cooperative stores, inquisitional experiment, tactical receptions.*

УДК 343.12+343.143

М.М. Покоłodна

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ КАРНОГО РОЗШУКУ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ ОПЕРАТИВНОЇ РОЗРОБКИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У результаті аналізу теорії й практики оперативно-розшукової діяльності досліджено сучасний стан та проблемні питання організації забезпечення підрозділами карного розшуку безпеки учасників оперативної розробки. Підкреслено перспективність подальшого розвитку інституту оперативно-розшукового забезпечення безпеки учасників оперативної розробки, який вбачається в розробці теоретико-методологічних засад його прикладного використання.

Ключові слова: *оперативно-розшукове забезпечення, заходи безпеки, учасники оперативної розробки, підрозділи карного розшуку.*

Постановка проблеми. Сучасна реформа правоохоронної системи є певним етапом інтеграції України у Європейське Співтовариство й супроводжується розвитком правовідносин між державою та особою. Характер таких взаємовідносин передбачає не тільки відповідальність особи перед державою за свої вчинки, а й навпаки, держава відповідає перед людиною за свою діяльність і гарантує забезпечення прав і свобод, визначених Конституцією. Проблема забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності, та законності в цій сфері в останні роки набула особливого змісту та значення у зв'язку із загостренням криміногенної ситуації в державі, що у свою чергу призводить до зростання рівня латентності злочинів.

Зазначене обумовило потребу створення системи надійного захисту суб'єктів протидії злочинності взагалі, а учасників оперативної розробки зокрема від тиску, погроз та посягань на їхнє життя, здоров'я, житло чи майно, яка відповідала б міжнародно-правовим стандартам у галузі забезпечення прав людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовий інститут захисту учасників кримінального судочинства в Україні є відносно молодим і бере свій початок з кінця 1993 року, коли були прийняті Закони України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». Дослідження з цього питання активізуються з 90-х років минулого століття. Поява цього правового інституту зумовлена розпадом СРСР, зростанням корупції, організава-